

Nørreådalens Landskabsråd

Referat af møde i Nørreådalens Landskabsråd

21. januar 2025, kl. 17.00-20.00

Løvskal Hus, Løvskal Landevej 18, Løvskal, 8850 Bjerringbro

Mødedeleder: Martin Molbo

Referent: Carina Pilgaard

Mødedeltagere

Nørreådalens Landskabsråd

- Asbjørn Jensen, Ørum-Møllerup Jagtforening/Hammershøj og Omegns Jagtforening
- Flemming Hansen (Energi Viborg Vand)
- Jørgen Klaris, Tapdrup Borgerforening (JK)
- Jørgen Bidstrup, Naturstyrelsen (JB)
- Karen Lagoni (politiker, Randers Kommune)
- Keld Lannig, lodsejer (KLA)
- Kristiane Klindt, lodsejer (KK)
- Lars Mogensen, Danmarks Naturfredningsforening (LMG)
- Lars Mogensen (LA), Viborg kommunes Klima- og Miljøudvalg (LMO)
- Lone Frandsen, Ålav for Nørreå og Gudenå/Løvskal egnens Lokalråd (LF)
- Martin Christian Molbo, forperson, lodsejer (MCM)
- Martin Holm Kristensen, lodsejer (MHK)
- Mette Risager, LAG Randers-Favrskov (MR)
- Morten Dam Rasmussen, Ørum IF
- Ole Sommer Bach, Randers Regnskov
- Svend Kuhr Lajer, lodsejer (SKL)
- Susanne Kraft, VibLand, Kvorning Borgerforening (SK)
- Søren Krog Jensen, lodsejer (SKJ)
- Søren Gade (S), Favrskov Kommunes (SG)
- Therese Simonsen Straarup, lodsejer (TSS)
- Thomas Møller Schmidt, Natur og Miljøchef, Viborg Kommune (TMS)

Sekretariatet

- Karina Amdi Sørensen, Favrskov Kommune (KAS)
- Martin Bjørk Christensen, Randers Kommune (MBC)
- Mads Tolborg, Viborg Kommune (MT)
- Carina Pilgaard, Viborg Kommune (CP)

Observatører/gæster/oplægsholdere

- Helga Grønnegård, Urland
- Vilde Vangdal, Urland
- Henrik Pedersen Noe, afdelingsleder Vand og Natur, Favrskov Kommune
- Vibe Bertelsen, teamleder Natur og Vand, Randers Kommune

Nørreådalens Landskabsråd

- Lone Søderkvist Kristensen, Københavns Universitet, observatør
- Jørgen Primdahl, Københavns Universitet, observatør
- Tommy Dalgaard, AU Foulum
- Sara V. Iversen, AU Foulum
- Mette Vestergaard Odgaard, AU Foulum

Afbud fra rådsmedlemmer

- Eja Lund, Velas
- Max Roger Thomsen, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark
- Thorkil Danielsen, Friluftsrådet
- Mette Høst Hammershøj, Nørreå Natur og Fritidscenter

Andreas Kyhn Brejnholt, lodsejer, Andreas Hartvigsen, lodsejer og Christian Børgesen, LandboForeningen Midtjylland og Anna Sünnicksen (lodsejer / Fugleværnsfonden) deltog desuden ikke i mødet.

Dagsorden

1. *Velkomst ved Martin Molbo*
2. *Oplæg "Fra Udkant til Guldkant" ved Helga Grønnegaard fra Urland*
3. *Præsentation af idéoplæg til helhedsplan for Nørreådalene ved Urland*
4. *Drøftelse af oplæg i mindre grupper*
5. *Opsamling i plenum*
6. *Kort status fra øvrige arbejdsgrupper / følgegrupper*
Ingen bemærkninger
7. *Øvrig kort gensidig orientering om relevante emner*
8. *Opsamling på spørgeskema om økosystemtjenester ved Sara Iversen, Aarhus Universitet, Foulum*
9. *Videre arbejde med nogle af de temaer og idéer der fremkom efter Lone Frandsens oplæg?*
10. *Evt. og kommende møder*

Ad 1) Velkomst ved Martin Molbo

Martin bød velkommen til nye ansigter; Helga og Vilde fra Urland samt Henrik Pedersen Noe, afdelingsleder Vand og Natur, Favrskov Kommune.

Ad 2) Oplæg "Fra Udkant til Guldkant" ved Helga Grønnegaard fra Urland

Helga holdt et oplæg, hvor hun satte de danske arealmål og tendenser i et internationalt perspektiv. Hun fortalte bl.a. om nødvendigheden i omstilling af landbruget i forhold til klimaforandringer, men også om de sociale sider af arealudviklingen med fokus på "retten til at blive i landdistrikterne".

Hun gav dernæst et overblik over arealmål og økonomi i Danmark i forhold til klima, natur - og miljømål, og konkluderede, at vi er nødt til at tænke multifunktionel anvendelse og smarte synergier for at nå i mål med det hele – også den socioøkonomiske del. I henhold til de nationale målstætninger, er der behov for at udtage landbrugsjorde til andre formål, samtidig med at vi skal have et større udbytte af det mindre landbrugsareal.

Der er endnu ikke vedtaget lov i DK i forhold til biodiversitet. Tilskudsordninger fremmer pt. primært reduktion af kvælstof og drivhusgasser. Faktisk er nogle af de eksisterende tilskudsordninger i strid med at opnå bedre natur. Tilskudsordninger og politiske mål er ikke tænkt sammen fra start, så det kan "betale sig" at skabe bedre natur.

Nørreådalens Landskabsråd

Der var et eksempel fra England med Biodiversity Net Gain-lovgivning, hvor det er lovbestemt, at landudviklere skal opnå en nettoforøgelse af biodiversiteten på 10 % i infrastrukturprojekter. For at grøn omstilling skal lykkes er sammenhængende kommunal arealplanlægning i de lokale landskaber vigtigt – herunder screening af multifunktionelle potentialer, synergier og konflikter. Det samme er dialog og samarbejder om ønsker og visioner hos lodsejere og øvrige borgere i lokalsamfundet.

Se vedhæftede oplæg.

Ad 3) Præsentation af idéoplæg til helhedsplan for Nørreådal ved Urland

Helga præsenterede indledningsvis det foreløbige udkast til idéoplæg til helhedsprojekt i Nørreådal. Derefter præsenterede Helga centrale analyser og grafik, der bygger videre dels på den regionale landskabsstrategi, dels på Envidans arbejde med en hydrologisk model af Nørreåen.

Hun viste bl.a. et kort over dyrkningsværdi sammenholdt med landskabstyper, hvor det var tydeligt at den gennemsnitlige dyrkningsværdi var lavest i dalbunden, som også er den der forventes mest påvirket af vand i fremtiden.

Helga viste tværsnit/principsnit fra forskellige steder i ådalen, der viste, at det primært er græsarealer i vest og enkelte korn og hestebønnenmarker mod øst som påvirkes af højere vandstand. Landsbyerne (bosætningen) i ådalen forventes tilsyneladende ikke påvirket.

Helga kom desuden med eksempler på fordele og potentialer ved forskellige græssystemer og inddrog eksempler på finansieringsprincipper for forskellige projektyper. Hun fremhævede også mulighederne for at få del i grønne puljemidler i forbindelse med mulige VE-anlæg i nærheden af Nørreådal.

Oplægget samt referat fra møde med følgegruppen med uddybning af oplægget er vedhæftet.

Aflevering af endeligt oplæg forventes midt februar.

Ad 4 og 5) Drøftelse af oplæg i mindre grupper samt opsamling i plenum

Efter Helgas oplæg drøftede vi i mindre grupper hvilke tanker oplæggene satte i gang. Her er et oprids af de forskellige input fra den efterfølgende plenumrunde:

Helga gjorde opmærksom på konfliktende temaer i kommuneplanerne i Nørreådal. Når Urland har afleveret, vil Københavns Universitet arbejde videre med at se på det og komme med forslag til ændringer med input fra rådet.

Lone Frandsen bemærkede, at det var svært, at så mange har en mening om, hvad der skal ske på den enkelte lodsejers jord, samtidig med at der er stor usikkerhed om fremtiden globalt.

Der var en diskussion i forhold til, hvorvidt vi bør reducere antal husdyr i DK, når der stadig er international efterspørgsel.

Muligheder for "forretningsmodel for natur" i Nørreådal blev vendt – og følgende betragtninger fremkom:

- Som tilskudsordningerne fungerer pt., er supplerende finansiering er nødvendig.
- Stigende jordpriser og vejene gennem ådalen kan udgøre en barriere.
- Indtænk f.eks. ESG krav og biodiversitet i ådalen. Virksomhedsalliancer og biodiversitetsnettogevinst
- LIFE Naturemans erfaringer med biomassehøst og større græsningsarealer
- Søren Gade: "Naturen har en værdi i sig selv" – ikke kun nytteværdi

Nørreådalens Landskabsråd

Flere af rådets medlemmer gav udtryk for, at de synes det var svært at forholde sig til alle de mange nationale mål og virkemidler. De savnede, at det blev helt konkret, og det blev foreslået, at vi på næste møde skal konkretisere, hvor der ønskes hvilke indsatser – f.eks. skovrejsning. De konfliktfyldte områder i ådalen bør afdækkes. Lone K og Martin M pointerede, at det er nødvendigt med et fælles vidensafsæt. Vi kan ikke komme udenom Den Grønne Trepert – vi er nødt til at forholde os til det. Kristiane opfordrede til, at vi sendte materiale ud på forhånd, så man kan forberede sig, da det er komplekst at forholde sig til.

Betragtninger/forslag i forhold til hvordan vi kan gribe processen an på næste møde:

- Udsende det færdige idéoplæg til gennemlæsning inden mødet plus eventuel anden relevant info
- "Turde tage konflikterne op" – også i rådet; lave et arealpuslespil
- "Del kagen op i bidder" – f.eks. opdeling i geografiske grupper, der kan arbejde med input til hvert geografisk område indenfor bestemte temaer eller økosystemtjenester
- Tage udgangspunkt i konkrete eksempler ud fra Urlands tværsnit/principsnit gennem ådalen

Ad 6) Kort status fra øvrige arbejdsgrupper / følgegrupper

Punktet blev ikke gennemgået.

Ad 7) Øvrig kort gensidig orientering om relevante emner

Punktet blev ikke gennemgået.

Ad 8) Opsamling på spørgeskema om økosystemtjenester ved Sara Iversen, Aarhus Universitet, Foulum

Sara sagde tak til dem, der allerede har udfyldt, og opfordrede de sidste til at få udfyldt skemaet. På mødet i marts vil Sara fremlægge resultater.

Ad 9) Videre arbejde med nogle af de temaer og idéer der fremkom efter Lone Frandsens oplæg? Evt. nedsættelse af flere arbejdsgrupper?

Punktet blev ikke gennemgået.

Ad 10) Evt. og kommende møder

Der er indkaldt til møder

- Tirsdag d. 25. marts (ca. 16-20)
- Mandag d. 19. maj (ca. 15-20)
- Onsdag. 10. september (ca. 16-20)

Foreslåede temaer på kommende møder:

- Oplæg om indikationer af Den Grønne Trepert og dermed indikationer i forhold til Nørreådalens?
- Oplæg med eksempler på græsning på våde arealer ved privat dyreholder eller Velas/SEGES (gerne i felten maj måned)?